

Waardering voor de brandweermens

ONDERSCHEIDINGEN VOOR DE BRANDWEER

Inhoudsopgave

Inleiding	3
1 Brandweeronderscheidingen	4
Bijzondere verdiensten brandweer	4
Trouwe en langdurige brandweerdienst	5
Specifieke taken en functies	5
Jubileea en festiviteiten	6
2 Onderscheidingen van rijkswege	7
Erepenning voor Menslievend Hulpbetoon	7
Orde van de Nederlandse Leeuw	7
Orde van Oranje-Nassau	7
Vrijwilligersmedaille Openbare Orde en Veiligheid	8
3 Aanvragen en toekennen	9
Onderscheidingsteken Kruis van Verdienste brandweer	9
Adviescommissie	9
Onderscheidingsteken voor trouwe en langdurige dienst brandweer	9
4 Draagvoorschrift	10
Draagwijze	10
Draagvolgorde	11
5 Bijlagen	12
1. Overzicht onderscheidingen en waarderingsmiddelen	13
2. Toekenningsbeleid Kruis van Verdienste	15
Colofon	16

Inleiding

Brandweermensen zetten zich vierentwintig uur per dag, zeven dagen in de week met hart en ziel in voor de samenleving. Dat geldt voor zowel vrijwilligers als beroeps, koude en warme functies. Het erkennen en waarderen van brandweermensen gebeurt op diverse manieren en het toekennen van onderscheidingen is daar één manier van. Onderscheidingen en waarderingsmiddelen staan voor trots op het werk bij de brandweer. Daarmee wordt ook vanuit het maatschappelijk belang waardering geuit voor het werk van de hulpverlener.

Sinds 1 april 1967 bestaat er binnen Brandweer Nederland een onderscheiding voor langdurige brandweerdienst. Deze is destijds ingesteld door de Koninklijke Nederlandse Brandweer Vereniging en de Nederlandse Vereniging van Brandweercommandanten. Daarnaast komen vrijwillig dienende brandweeredwerkers na minimaal 10 jaar in aanmerking komen voor de Vrijwilligersmedaille Openbare Orde en Veiligheid én konden zij tot 2020 na minimaal twintig dienstjaren worden benoemd tot Lid in de Orde van Oranje-Nassau. Per 1 januari 2020 is laatstgenoemde (automatische) benoemingsgrond vervallen. Mede naar aanleiding hiervan is bij de voorloper van de Raad van Commandanten en Directeuren Veiligheidsregio's (RCDV), de Raad van Brandweercommandanten (RBC), en de veiligheidsregio's de wens ontstaan om de onderscheidingen aan brandweeredwerkers vanwege trouwe en langdurige dienst en voor bijzondere verdiensten om te zetten in staatsonderscheidingen.

Dit proces is een paar jaar geleden met het Ministerie van Justitie en Veiligheid gestart en dat heeft geleid tot twee koninklijke besluiten die per 28 oktober 2021 zijn ingesteld. Publicatie in de Staatscourant heeft plaatsgevonden op 18 november 2021. Deze formalisering betekent dat de Kanselier der Nederlandse Orden de onderscheidingen kan opnemen in het Besluit draagvolgorde onderscheidingen.

Vergelijkbare onderscheidingen worden bij de Politie en Defensie uitgegeven voor personeel aangesteld voor uitvoering van de politie- en defensietaak. Ook deze onderscheidingen zijn ingesteld bij koninklijk besluit.

Hiermee sluit de brandweer aan bij de lijn die gangbaar is bij politie en defensie.

Het instellen van deze twee staatsonderscheidingen betekent niet dat voor bijzondere brandweerverdiensten geen aanvragen meer gedaan kunnen worden voor bijvoorbeeld de ridderorden. Uitgangspunt is dat een kandidaat de meest passende en hoogste onderscheiding wordt toegekend en dat dus eerst deze mogelijkheden bekeken moeten worden.

In dit document zijn de bepalingen uit de besluiten verwerkt en wordt inzicht gegeven welke onderscheidingen en waarderingsmiddelen beschikbaar zijn en voor welke gelegenheden, prestaties of taken dit geldt. Tevens wordt aangegeven hoe het proces van aanvragen verloopt en welke draagvoorschriften er zijn.

Waar in dit document gesproken wordt over bevoegd gezag wordt bedoeld:

- in Europees Nederland: de voorzitter van de veiligheidsregio;
- in Caribisch Nederland: de korpsbeheerder van het brandweerkorps Caribisch Nederland;
- in Aruba¹: de Minister van Justitie en Publieke Werken;
- in Curaçao: de Minister van Justitie;
- in Sint Maarten: de Minister van Algemene Zaken.

De belangrijkste wijzigingen in het waarderingsstelsel naar aanleiding van de koninklijke besluiten zijn:

- Het instellen van de onderscheiding voor trouwe en langdurige dienst bij koninklijk besluit;
- Het instellen van de onderscheiding voor bijzondere verdiensten bij koninklijk besluit;
- Aanpassing van het lint van het Kruis van Verdienste;
- Aanpassing van het toekenningskader voor het Kruis van Verdienste;
- Instellen van een adviescommissie door de Minister van Justitie en Veiligheid;
- De ontwikkeling van specialistische- en vaardigheidsonderscheidingen;
- Aanpassingen in het draagvoorschrift.

¹ Aruba, Curaçao en Sint Maarten zijn verzocht aan te sluiten aan bij de koninklijke besluiten en een concordante regeling op te stellen

1 Brandweeronderscheidingen

Brandweer Nederland kent een aantal specifieke brandweeronderscheidingen en waarderingsmiddelen. Deze kunnen worden ingedeeld in onderscheidingen die zijn ingesteld door de Nederlandse Staat en onderscheidingen en waarderingsmiddelen van de branche zelf.

Staatsonderscheidingen:

- Bijzondere verdiensten brandweer;
- Trouwe en langdurige brandweerdienst.

Brandweeronderscheidingen:

- Specifieke taken en functies.

Brandweerwaarderingmiddelen:

- Jubilea en festiviteiten.

BIJZONDERE VERDIENSTEN BRANDWEER

Met het Kruis van Verdienste kan uitdrukking worden gegeven aan de waardering voor een persoon die zich op bijzondere wijze verdienstelijk heeft gemaakt voor de brandweer in het Koninkrijk. De onderscheiding is bij Koninklijk Besluit ingesteld en kan worden uitgereikt aan Nederlanders en niet-Nederlanders. Naast de modelonderscheiding met bijbehorende oorkonde krijgt de gedecoreerde ook een baton voor op het nette uniform en een miniatuur voor op feestelijke avondkleding zoals een smoking of avondjurk.

De onderscheiding kan worden toegekend in de gradaties brons, zilver en goud. Met inwerkingtreding van dit besluit is op advies van de Kanselarij het lint aangepast. Dit is nu voorzien van gelijke gele banen in plaats van ongelijke oranje banen om een duidelijker onderscheid te maken met al bestaande Nederlandse staatsonderscheidingen.

Het Kruis van Verdienste belooft bijzondere bijdragen aan de brandweer, waarbij de betrokkene verantwoordelijkheid heeft gedragen of een bekwaamheid heeft getoond die aanmerkelijk groter is dan vanuit de brandweerorganisatie mocht worden verwacht. Ook kan men hiervoor in aanmerking komen wanneer men op uitstekende wijze werkzaamheden heeft verricht, waarbij de brandweer in belangrijke mate

is gebaat of wanneer men een uitzonderlijke eenmalige prestatie ten behoeve van de brandweer heeft verricht.

Wanneer het gaat om langdurige bijzondere verdiensten (langer dan acht jaar) dient eerst nagegaan te worden of de persoon in aanmerking komt voor een hogere onderscheiding die valt onder de criteria van de Orde van Oranje-Nassau (langdurige, bijzondere verdiensten) of de Orde van de Nederlandse Leeuw (langdurige, exceptionele verdiensten). Indien dat het geval is dient het bevoegd gezag eerst deze weg te bewandelen. Als blijkt dat een hogere onderscheiding niet in de rede ligt, kan een kandidaat voor het Kruis van Verdienste in aanmerking komen. Dit om overlap met de Nederlandse ridderorden te voorkomen.

In de meeste landen in Noordwest-Europa is het gebruikelijk dat een persoon niet meerdere staatsonderscheidingen krijgt voor dezelfde verdiensten. Daarom is het met inwerkingtreding van het besluit niet meer mogelijk om voor dezelfde verdiensten zowel een ridderorde als een Kruis van Verdienste aan te vragen.

Indien het een aanvraag betreft voor dapperheid dient eerst nagegaan te worden of de persoon voldoet aan de eisen voor een bestaande staatsonderscheiding voor dapperheid, zoals de Erepennig voor Menslievend Hulpbetoon of een door de staat erkende particuliere medaille van het Carnegie Heldenfonds. (zie hoofdstuk 2). Indien dat niet het geval is kan de brandweer zelf uitdrukking geven aan doortastend optreden van een persoon en kan teruggelaten worden op het Kruis van Verdienste.

Het Kruis van Verdienste wordt éénmalig toegekend in dezelfde graad. Dit kan ook postuum. Nieuwe bijzondere verdiensten kunnen aanleiding zijn voor een aanvraag in een hogere graad.

Het bevoegd gezag kan bij het niet waardig betonen van het brandweerkruis deze weer ontnemen. Dit geldt voor verwerpelijk gedrag zoals een misdrijf waarvoor iemand veroordeeld is of een ernstige misdrijving in de organisatie zelf.

TROUWE EN LANGDURIGE BRANDWEERDIENST

Brandweer Nederland kent voor de waardering voor trouwe en langdurige dienst een onderscheiding voor:

- 12½ jaar brandweerdienst;
- 20 jaar brandweerdienst;
- 25 jaar brandweerdienst;
- 30 jaar brandweerdienst;
- 35 jaar brandweerdienst;
- 40 jaar brandweerdienst;
- 45 jaar brandweerdienst;
- 50 jaar brandweerdienst.

Deze onderscheiding is bij Koninklijk Besluit ingesteld. Naast de modelonderscheiding met bijbehorende oorkonde krijgt de gedecoreerde ook een baton voor op het nette uniform. De decorandus heeft daarnaast de mogelijkheid om een miniatuur van de onderscheiding aan te vragen.

Voor Europees Nederland geldt dat de onderscheiding kan worden toegekend aan brandweerm medewerkers met een functie uit het Besluit personeel veiligheidsregio's of aan medewerkers van het Instituut Fysieke Veiligheid (IFV) of aan rechtsvoorgangers die zijn aangesteld in een brandweerfunctie. Dit geldt ook voor medewerkers die in dienst zijn van een bedrijfsbrandweer die tevens taken vervult ten behoeve van de overheidsbrandweer. In Caribisch Nederland betreft het brandweerm medewerkers aangesteld bij het Brandweerkorps Caribisch Nederland zoals opgenomen in het Besluit Brandweer BES, en medewerkers die in dienst zijn van een bedrijfsbrandweer die tevens taken vervult ten behoeve van de overheidsbrandweer.

Indien een persoon werkzaam is bij meerdere regio's, ontvangt deze de onderscheiding vanuit de werkgever waar deze het langst in dienst is. Hierbij mogen de dienstjaren bij meerdere organisaties niet dubbel geteld worden. Voor de vaststelling van het aantal dienstjaren tellen alle jaren mee gedurende welke degene als brandweerm medewerker werkzaam is geweest.

Eerdere onderscheidingen die voor inwerkingtreding van het besluit zijn uitgereikt worden hieraan gelijkgesteld.

De onderscheiding voor trouwe en langdurige dienst wordt door of namens het bevoegd gezag toegekend en aangevraagd via de website van Brandweer Nederland.

SPECIFIEKE TAKEN EN FUNCTIES

Op dit moment kent Brandweer Nederland de volgende brancheonderscheidingstekens voor specifieke taken en functies:

- Specialistische- en vaardigheidsonderscheidingstekens: Momenteel is voor brandweermensen die een taak hebben als brandweerdrukker een duikinsigne aan te vragen. Dit insigne is echter niet goed draagbaar op kleding, waardoor de wens is ontstaan om tot een beter draagbare variant te komen. Deze wens wordt meegenomen met een bredere behoefte om ook voor andere (landelijke) specialismen- en/of vaardigheden een onderscheidingsteken te ontwikkelen.

- Herinneringsmedaille jeugdbrandweer: Bij tenminste vier jaar lidmaatschap van een jeugdbrandweerkorps kan een herinneringsmedaille met baton worden uitgereikt aan jeugdleden.

Voor jeugdleiders, juryleden en bestuursleden kan de langdurige betrokkenheid bij de jeugdbrandweer daarnaast worden uitgedrukt door middel van een jaarteken op zowel de medaille als de baton van de medaille. Er zijn jaartekens voor 12½, 20, 25, 30, 35, 40 en 50 jaar betrokkenheid bij de jeugdbrandweer. In het tellen van de dienstjaren voor betrokkenheid bij de jeugdbrandweer, tellen de jaren van het jeugdlidmaatschap mee. De periode van betrokkenheid mag onderbroken zijn; in dat geval worden de verschillende periodes bij elkaar opgeteld.

Voor bovengenoemde onderscheidingen bepaalt het bevoegd gezag voor wie zij welke middelen aanvraagt. De aanvraag kan worden gedaan via de website van Brandweer Nederland.

JUBILEA EN FESTIVITEITEN

Er is een aantal waarderingmiddelen beschikbaar om een feestelijke gelegenheid mee te markeren:

- Waarderingsmedaille en –(leg)penning:
Dit zijn algemene waarderingmiddelen bij jubilea en festiviteiten en deze zijn te graveren met een boodschap. Deze worden uitgereikt bij bijvoorbeeld een afscheid of als aandenken bij een buitenlands brandweerbezoek.

- Coin:
Een waarderingmiddel met op de ene kant een ontwerp van de regio en op de andere kant een ontwerp van Brandweer Nederland. Deze is uit te reiken aan eigen personeel, bijvoorbeeld bij het afleggen van de eed en belofte.

- Afscheidsoorkonde:
Een waarderingmiddel om uit te reiken bij het afscheid van een brandweermidewerker.

Voor deze verschillende waarderingmiddelen geldt dat de keuze en afweging wordt gemaakt door het bevoegd gezag. De bestelling van de waarderingmiddelen kan worden gedaan via de website van Brandweer Nederland.

2 Onderscheidingen van rijkswege

Naast de specifieke brandweerondercheidingen die bij Brandweer Nederland kunnen worden aangevraagd, zijn er ook onderscheidingen die van rijkswege wordt verstrekt. Deze onderscheidingen kunnen door het bevoegd gezag bij de Kanselarij der Nederlandse Orden aangevraagd worden.

De belangrijkste onderscheidingen die een raakvlak met de brandweer hebben zijn hieronder weergegeven en hebben betrekking op dapperheid, bijzondere verdiensten of (langdurige) inzet:

- Erepennig Menslievend Hulpbetoon;
- Orde van de Nederlandse Leeuw;
- Orde van Oranje-Nassau;
- Vrijwilligersmedaille Openbare Orde en Veiligheid.

Voor het aanvragen van deze onderscheidingen gelden verschillende aanvraag- en adviestrajecten. Alleen de Vrijwilligersmedaille kan direct door het bevoegd gezag worden aangevraagd bij de Kanselarij der Nederlandse Orden. Voor de overige onderscheidingen van rijkswege kan men contact opnemen met de burgemeester van de woonplaats van de kandidaat of (in geval van een heldendaad) bij de gemeente waar dit plaats vond.

EREPENNING VOOR MENS-LIEVEND HULPBETOON

De Erepennig voor Menslievend Hulpbetoon (EMH) is, na de Militaire Willems-Orde (MWO), de oudste en belangrijkste Nederlandse onderscheiding voor dappere daden die zijn verricht buiten oorlogs- of gevechtsomstandigheden. De onderscheiding wordt toegekend aan 'hen die een menslievende daad hebben verricht die de kenmerken draagt van moed, beleid en zelfopoffering'. Er bestaan gradaties in brons, zilver en goud. De brandweer kent geen eigen dapperheidsonderscheiding. Het uitgangspunt is dat kandidaten passend worden gedecoreerd en dus een zo hoog mogelijke onderscheiding krijgen. Daarom sluit de brandweer aan bij de bestaande onderscheidingen die daarvoor zijn, zoals de EMH. Hiervoor geldt als criterium 'gevaar voor eigen leven' en 'veilig en beleidvol handelen.' Bij

hulpdiensten heeft het Kapittel extra aandacht voor 'veilig en beleidvol handelen', omdat de medewerkers zijn opgeleid om in dit soort situaties op te treden. Indien de prestatie niet in aanmerking komt voor de EMH, maar er wel sprake is van bijzonder doortastend handelen, kan men terugvallen op het Kruis van Verdienste Brandweer in het kader van 'een uitzonderlijke eenmalige prestatie'.

ORDE VAN DE NEDERLANDSE LEEUW

De Orde van de Nederlandse Leeuw is ingesteld in 1815. Hiervoor komen personen in aanmerking met exceptionele verdiensten voor de samenleving, groter dan van hem of haar verwacht mocht worden. Bijvoorbeeld personen die baanbrekend (wetenschappelijk) werk hebben verricht dat nuttig is voor de maatschappij. Het kernwoord is altijd 'exceptioneel', oftewel personen met een talent die een briljante prestatie leveren.

Denk hierbij aan: artistieke prestaties, wetenschappelijke (onderzoeks)prestaties, technische innovatie of innovatief ondernemerschap. De Orde van de Nederlandse Leeuw kent drie graden: Ridder, Commandeur en Ridder Grootkruis. Voor exceptionele verdiensten binnen de brandweer kan de orde van de Nederlandse Leeuw aangevraagd worden. Indien de verdiensten niet in aanmerking komen voor deze ridderorde kan teruggevallen worden op het Kruis van Verdienste brandweer.

ORDE VAN ORANJE-NASSAU

De Orde van Oranje-Nassau bestaat sinds 4 april 1892. Voor een onderscheiding in deze orde komen personen in aanmerking die zich bijzonder verdienstelijk hebben gemaakt voor de samenleving. Denk hierbij aan vrijwilligers die zich inzetten voor jongeren, milieu, (mantel)zorg, sport, buurtverenigingen of vluchtelingen. Ook brandweermensen (zowel voltijd- als deeltijdmedewerkers) die langdurig in hun

werk bijzondere prestaties leveren en zich daarmee onderscheiden van beroepsgenoten, kunnen worden benoemd in deze orde. Dit moet dan wel echt uitstijgen boven wat normaal gesproken van iemand verwacht mag worden in een dergelijke functie. Veelal gaat het ook om een combinatie van bovengenoemde. Indien de (brandweer)prestaties niet in aanmerking komen voor een ridderorde kan teruggevallen worden op het Kruis van Verdienste brandweer.

De Orde van Oranje-Nassau kent zes graden: Lid, Ridder, Officier, Commandeur, Grootofficier en Ridder Grootkruis.

VRIJWILLIGERSMEDAILLE OPENBARE ORDE EN VEILIGHEID

Het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om voor brandweervrijwilligers in repressieve dienst de Vrijwilligersmedaille voor Openbare Orde en Veiligheid aan te vragen, wanneer een vrijwilliger zich gedurende

de periode van 10 jaar onafgebroken heeft ingezet in repressieve dienst op het terrein van openbare orde en veiligheid.

Vervolgens kan iedere 5 jaar een jaarteken worden aangevraagd.

Het bevoegd gezag heeft de mogelijkheid om een brandweervrijwilliger in repressieve dienst dus zowel voor deze onderscheiding in aanmerking te laten komen als voor een onderscheiding voor trouwe en langdurige brandweerdienst. In de praktijk komt het dubbel decoreren van brandweervrijwilligers niet of slechts zelden voor. De verwachting is dat de onderscheiding voor trouwe en langdurige brandweersdienst de voorkeur gaat krijgen, omdat deze nu een hogere plaats in het Besluit draagvolgorde onderscheidingen heeft gekregen.

3 Aanvragen en toekennen

Via de website van Brandweer Nederland www.brandweernederland.nl of www.brandweer.nl kan een aanvraag voor een brandweeronderoerscheiding of waarderingsomiddel ingediend worden en zijn aanvraagformulieren beschikbaar.

Het toekenningsbeleid heeft als uitgangspunt dat een kandidaat de meest passende onderscheiding wordt toegekend. Om dubbel decoreren te voorkomen wordt altijd eerst gekeken of een kandidaat niet in aanmerking kan komen voor een hogere (koninklijke) staatsonderscheiding alvorens een specifieke brandweeronderoerscheiding aan te vragen en toe te kennen.

Voor de brandweeronderoerscheidingen die bij Koninklijk Besluit worden vastgesteld gelden de volgende aandachtspunten:

ONDERSCHEIDINGSTEKEN KRUIS VAN VERDIENSTE BRANDWEER

Het aanvragen van het Kruis van Verdienste (brandweer) kent een ander aanvraagproces dan de onderscheiding voor trouwe en langdurige dienst. Door de individuele, inhoudelijke beoordeling van aanvragen heeft dit proces een langere doorlooptijd. Voor de aanvraag dient een schriftelijke onderbouwing te worden opgesteld waarom en voor welke verdienste een kandidaat in aanmerking komt voor een onderscheiding. In principe mag iedereen een aanvraag voor een persoon indienen zolang deze wordt ondersteund door het bevoegd gezag. De voordracht wordt vervolgens beoordeeld door een adviescommissie die aan de hand van het toekenningsbeleid (bijlage 2) een zwaarwegend advies uitbrengt aan de voorzitter van Brandweer Nederland, waarin wordt aangegeven of en in welke gradatie het Kruis van Verdienste kan worden toegekend.

Uitreiking van het Kruis van Verdienste gebeurt over het algemeen door of namens de voorzitter van Brandweer Nederland op een daarvoor passende gelegenheid, bijvoorbeeld tijdens het Brandweerevent, een afscheidsreceptie of een passende feestelijke gelegenheid.

Van de toegekende onderscheiding wordt een landelijk register bijgehouden op de website van Brandweer Nederland. Hierin valt terug te lezen wie, wanneer welke onderscheiding heeft ontvangen en voor welke verdiensten.

ADVIESCOMMISSIE

Om een voordracht van het Kruis van Verdienste met voldoende objectiviteit én in samenhang met andere en eerdere aanvragen te beoordelen, wordt door de Minister van Justitie en Veiligheid een adviescommissie ingesteld. Deze adviescommissie adviseert over de waarde van de verdiensten en de vertaling daarvan in een bronzen, zilveren of gouden onderscheiding. Daarnaast adviseert de commissie in algemene zin Brandweer Nederland ten aanzien van de onderscheidings- en waarderingsomiddelen van de brandweer en onderhoudt zij contact met de Kanselarij der Nederlandse Orden. De commissie kan op voordracht van Brandweer Nederland worden samengesteld en wordt na instelling kenbaar gemaakt via de website van Brandweer Nederland. De Stichting Waardering en Erkenning Brandweer vervulde voorheen de rol als adviescommissie. Deze rol wordt nu vervuld door de Adviescommissie Waardering en Erkenning Brandweer.

ONDERSCHEIDINGSTEKEN VOOR TROUWE EN LANGDURIGE DIENST BRANDWEER

De praktijk van toekennen, aanvragen en uitreiken van een onderscheiding voor trouwe en langdurige dienst is als volgt. Het bevoegd gezag verifieert of de desbetreffende brandweeredewerker gedurende 12½, 20, 25, 30, 35, 40, 45 of 50 jaar werkzaam is geweest binnen de (bedrijfs)brandweeorrganisatie en op het moment van het dienstjubileum is aangesteld als brandweeredewerker. Het bevoegd gezag vraagt het onderscheidingsteken aan bij Brandweer Nederland. Het bevoegd gezag vermeldt bij de aanvraag de naam van de brandweeredewerker en het aantal dienstjaren waarop het onderscheidingsteken betrekking heeft en legt een verklaring over waaruit blijkt dat het een brandweeredewerker betreft. Het onderscheidingsteken wordt door of namens het bevoegd gezag uitgereikt aan de brandweeredewerker. De kosten voor deze onderscheiding zijn eveneens voor het bevoegd gezag. De dienstverlening en registratie van de brandweeronderoerscheidingen van Brandweer Nederland wordt verzorgd door het Facilitair Dienstencentrum (FDC) van het IFV in Zoetermeer.

4 Draagvoorschrift

Met het dragen van onderscheidingstekens op (uniform)kleding wordt uiting gegeven aan de waardering die aan brandweerm medewerkers is toegekend.

Het dragen van onderscheidingen is aan een aantal voorwaarden verbonden. Deze voorwaarden hebben betrekking op de draagwijze en de draagvolgorde. Deze draagwijze en draagvolgorde worden ook opgenomen in het 'Draagvoorschrift Brandweerkleding Brandweer Nederland' dat momenteel wordt herzien. Het draagvoorschrift wordt gepubliceerd op www.brandweerstijl.nl. Ook eventuele aanpassingen op het draagvoorschrift worden daar gepubliceerd.

DRAAGWIJZE

Verschijningsvormen

Een onderscheiding wordt uitgereikt in verschillende verschijningsvormen. De brandweerondercheidingen kennen een modelonderscheiding (het uitreikversiersel of grootmodel), een baton en een miniatuuronderscheiding.

Bij de hogere graden van de ridderorden hoort - afhankelijk van de graad in de ridderorde- ook een borstster of 'plaque'. Daarnaast krijgen gedecoreerden vaak ook een draagteken ('knoopsgatversiering') voor het gebruik op nette civiele kleding.

Het dragen van een combinatie van bovengenoemde verschijningsvormen van onderscheidingen is niet toegestaan. Diegenen die onderscheidingen ontvangen, mogen bij een officiële uitreiking geen andere onderscheidingen dragen.

Kleding

De modelonderscheidingen of de batons worden gedragen op het ceremonieel uniform. Ingeval het kledingvoorschrift black tie is (smoking of cocktailjurk) of white tie (rokkostuum of lange jurk) wordt de miniatuuronderscheiding gedragen.

Op nette burgerkleding (pak/jurk) wordt uitsluitend het knoopsgatversiersel van een staatsonderscheiding gedragen. Zie ook www.lintjes.nl.

De onderscheidingstekens worden gedragen op de linkerborst. Ingeval van het ceremonieel uniform op een horizontale lijn met het korpsbrevet.

Batons

Batons zijn bestemd om op het ceremonieel uniform te dragen en behoeven enige toelichting. Een baton is een om een balkje gewikkeld stuk decoratielint in de vastgestelde afmeting van 27x11mm. De baton wordt

bij voorkeur met magneetjes bevestigd op het uniform om schade aan het uniform te voorkomen.

De draagwijze is links op de borst, de linten in hun geheel naast elkaar in de voorgeschreven draagvolgorde. Verschilt de afmeting van de rijen onderling, dan dient de bovenste de kortste te zijn en dient men aan te vangen met de hoogste onderscheiding.

In de breedte mogen niet meer dan drie batons worden gedragen. Voor meerdere batons wordt de rij onder de bovenste batons gebruikt. De batons zijn horizontaal uitgelijnd met het korpsbrevet.

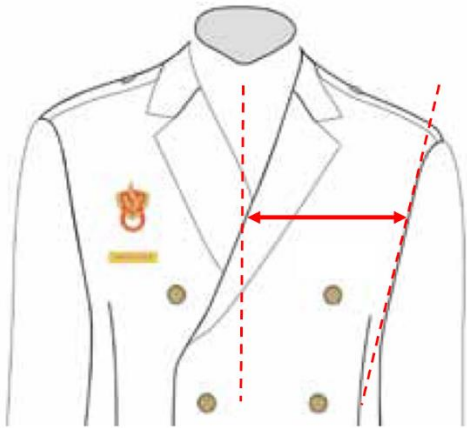
Modelonderscheidingen

Voor het dragen van de modelonderscheidingen op het ceremonieel uniform geldt dat meerdere onderscheidingen naast elkaar in de breedte zijn toegestaan volgens de voorgeschreven draagvolgorde. Deze worden door middel van een spang gezamenlijk bevestigd, waarbij deze volgens de Pruisische manier worden opgemaakt.

Pruisische draagwijze

De onderscheidingen mogen elkaar overlappen, maar moeten binnen de maximale breedte van de spang blijven. Dit is de ruimte tussen de centrale lijn van het uniform en de armaanzet (zie afbeelding spangbreedte). Ook voor de modelonderscheidingen geldt dat deze links op de borst worden gedragen, waarbij de spang horizontaal is uitgelijnd met het korpsbrevet.

Spangbreedte

Gelegenheden

Bij formele staatsaangelegenheden, zoals Prinsjesdag of ontvangsten door Zijne Majesteit de Koning (ZMK), is het gebruikelijk om de modelonderscheidingen van de staatsonderscheidingen te dragen op het ceremonieel uniform. Dit geldt ook voor de door de staat erkende onderscheidingen. Brandweeronderscheidingen die niet door de staat zijn erkend, zoals onderscheidingstekens voor specifieke taken en functies, worden dan niet gedragen.

Bij interne brandweeraangelegenheden, waarbij het is toegestaan om het ceremonieel uniform te dragen, mogen de modelonderscheidingen of batons worden gedragen en zijn ook de branche specifieke onderscheidingstekens voor specifieke taken en functies toegestaan. Waarderingsmiddelen, zoals de waarderingsmedaille, worden niet gedragen op het uniform.

Bij begrafenissen worden in zijn algemeenheid geen onderscheidingstekens gedragen op het uniform, tenzij hierover met de familie van de nabestaande andere afspraken over worden gemaakt.

Informeer altijd voorafgaand aan de gelegenheid of het gewenst is om op het ceremonieel uniform de modelonderscheidingen te dragen of de batons. Gangbaar is dat bij de meeste gelegenheden de batons worden gedragen en bij bijzondere (staats)gebeurtenissen de modelonderscheidingen. Voor regionale aangelegenheden gelden daarvoor de instructies van de Commandant Brandweer en voor

landelijke aangelegenheden gelden de instructies van de voorzitter van Brandweer Nederland. Onderstaand een niet limitatieve lijst met voorbeelden van gelegenheden waarbij de verschillende vormen worden gedragen:

Modelonderscheidingen

- Prinsjesdag;
- Ontvangst door ZMK;
- Ontvangst door Commissaris der Koning (formele vertegenwoordiger ZMK);
- Ontvangst door Burgemeester (formele vertegenwoordiger ZMK);
- Huwelijken;
- Officiële taken bij Nationale Dodenherdenking;
- Officiële taken bij Bevrijdingsdag;
- Ander groot staatsceremonieel (koninklijk Huwelijk, Inhuldiging, etc.).

Batons

- Korpsavonden;
- Congressen/symposia;
- Internationale bijeenkomsten;
- Formele werkbezoeken.

Miniaturen

- Feestelijke gelegenheden met kledingvoorschrift White tie of Black tie.

Knoopsgatversiersel

- Feestelijke gelegenheden in burgerkleding

DRAAGVOLGORDE

Voor de draagvolgorde wordt verwezen naar het laatste Besluit Draagvolgorde onderscheidingen, zoals vastgesteld door de Kanselier der Nederlandse Orden en gepubliceerd in de Staatscourant. Dit algemeen voorschrift regelt dat alle overheidsdiensten onderscheidingen in dezelfde volgorde dragen. Daarbij maakt het niet uit of de modelonderscheidingen worden gedragen, de miniaturen of de batons: de volgorde is altijd hetzelfde, waarbij de onderscheiding met het laagste rangnummer, de hoogste onderscheiding, het dichtst bij het hart wordt gedragen. Zie ook www.lintjes.nl.

5 Bijlagen

1. Overzicht onderscheidingen en waarderingsmiddelen
2. Toekenningsbeleid onderscheiding Kruis van Verdienste

1. OVERZICHT ONDERSCHIEDINGEN EN WAARDERINGSMIDDELEN

Brandweeronderscheidingen en waarderingmiddelen

Middel	Criteria	Aanvraag door	Via
<i>Staatsonderscheidingen</i>			
Bronzen, zilveren of gouden Kruis van Verdienste met miniatuur, baton en oorkonde	Voor bijzondere verdiensten.	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland en Adviescommissie
Medaille met baton en oorkonde voor 12½, 20, 25, 30, 35, 40, 45 en 50 jaar brandweerdienst en op verzoek een miniatuur	Voor zoveel jaar trouwe en langdurige brandweerdienst.	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland
<i>Brancheonderscheidingen</i>			
Specialistische- en vaardigheidsonderscheidingen ²	Voor brandweermensen die een (landelijke) specialistische taak of vaardigheid vervullen.	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland
Herinneringsmedaille jeugdbrandweer	Tenminste 4 jaar lidmaatschap jeugdbrandweerkorps.	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland
Onderscheidingstekens jeugdbrandweer voor 12½, 20, 25, 30, 35, 40, 45 en 50 jaar	Voor zoveel jaar betrokkenheid bij de jeugdbrandweer voor jeugdleiders, juryleden en bestuursleden.	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland
<i>Waarderingsmiddelen³</i>			
Waarderingsmedaille en (leg)penning	Algemeen waarderingmiddel, te graveren met boodschap. Bij jubilea, festiviteiten en bijzondere gebeurtenissen.	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland
Afscheidsoorkonde	Afscheid	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland
Coin, met op de ene zijde een ontwerp van de regio en op de andere zijde Brandweer Nederland	Uit te reiken aan eigen personeel, bijvoorbeeld bij afleggen eed en belofte.	Bevoegd gezag	Brandweer Nederland

² Onderscheidingen voor (landelijke) specialismen- en/of vaardigheden zijn in ontwikkeling. Een duikinsigne is nog wel aan te vragen, maar wordt vervangen door een beter draagbare variant.

³ Een aantal regio's kent aanvullend op de landelijke waarderingmiddelen ook eigen waarderingmiddelen

Onderscheidingen van rijkswege (niet specifiek brandweer)

Middel	Criteria	Door	Via
Erepenning Menslievend Hulpbetoon	Een menslievende daad waarbij is voldaan aan een drietal criteria, er moet namelijk sprake zijn van moedig en beleidvol optreden met gevaar voor eigen leven.	Bevoegd gezag, via burgemeester	Kanselarij der Nederlandse Orden te Den Haag
Orde van de Nederlandse Leeuw	Exceptionele verdiensten voor de brandweer.	Bevoegd gezag, via burgemeester	Kanselarij der Nederlandse Orden te Den Haag
Orde van Oranje-Nassau	Bijzondere langdurige verdiensten van brandweermedewerker, geldt zowel voor beroeps en vrijwilliger.	Bevoegd gezag, via burgemeester	Kanselarij der Nederlandse Orden te Den Haag
Vrijwilligersmedaille Openbare Orde en Veiligheid	Tenminste tien jaar brandweervrijwilliger (+ jaartekens bij 15, 20, 25, etc. jaren).	Bevoegd gezag, rechtstreeks bij Kanselarij	Kanselarij der Nederlandse Orden te Den Haag

2. TOEKENNINGSBELEID KRUIS VAN VERDIENSTE

Het toekenningsbeleid heeft als uitgangspunt dat een kandidaat de meest passende onderscheiding wordt toegekend. Om dubbel decoreren te voorkomen wordt altijd eerst gekeken of een kandidaat in aanmerking kan komen voor een hogere (koninklijke) staatsonderscheiding voor dapperheid of verdiensten. Als blijkt dat een hogere onderscheiding niet in de rede ligt, kan een kandidaat voor het Kruis van Verdienste in aanmerking worden gebracht. De adviescommissie Waardering en Erkenning Brandweer houdt bij de toekenning daarvan rekening met de volgende criteria en gradaties.

Criteria

Van een bijzondere bijdrage voor de brandweer is sprake als iemand minimaal voldoet aan één van onderstaande criteria:

- Verantwoordelijkheid heeft gedragen of een bekwaamheid heeft getoond die aanmerkelijk groter is dan vanuit de brandweerorganisatie mocht worden verwacht;
- Op uitstekende wijze werkzaamheden heeft verricht waarbij de brandweer in belangrijke mate is gebaat;
- Een uitzonderlijke eenmalige prestatie ten behoeve de brandweer heeft verricht.

Wanneer het gaat om langdurige bijzondere verdiensten (langer dan acht jaar) dient eerst nagegaan te worden of de persoon in aanmerking komt voor een hogere onderscheiding die valt onder de criteria van de Orde van Oranje-Nassau (langdurige, bijzondere verdiensten) of de Orde van de Nederlandse Leeuw (langdurige, exceptionele verdiensten).

De criteria voor de afzonderlijke varianten (goud, zilver, brons) zijn bewust niet in de wetgeving opgenomen. Op deze manier is de onderscheiding namelijk toekomstbestendig en is de invulling van de criteria naar eigen inzicht aan te passen naar tijd en plaats. De bepaling van het soort eremetaal is bij verdiensten bovendien altijd een kwestie van maatwerk. Hiermee wordt voorkomen dat criteria meetbaar worden, waardoor kandidaten in de veronderstelling kunnen raken dat zij recht hebben op een onderscheiding. Alleen bij onderscheidingen voor trouwe en langdurige dienst worden daarom zulke meetbare criteria opgenomen.

Gradatie

Voor de gradatie van het Kruis van Verdienste geldt de volgende richtlijn:

Gradatie	Afwegingskader
Goud	Internationale en/of nationale uitstraling en/of zwaarwegende verdiensten
Zilver	Nationale en/of regionale uitstraling en/of belangrijke verdiensten
Brons	Regionale en/of lokale uitstraling en/of noemenswaardige verdiensten

Colofon

Kemperbergerweg 783
6861 RW Arnhem

Postbus 7010
6801 HA Arnhem

T 026 3552455
I www.brandweernederland.nl
E info@brandweernederland.nl

Werkgroep Herziening Brandweeronderzoekingen:

Stephan Wevers, Veiligheidsregio en Brandweer Twente (Portefeuillehouder brandweeronderzoekingen RCDV)
Coen Lubberts, Instituut Fysieke Veiligheid
Karla van As, Instituut Fysieke Veiligheid
Suzanne Roijackers, Veiligheidsregio Drenthe

Foto's brandweeronderzoekingen:

Instituut Fysieke Veiligheid

Foto's onderscheidingen van rijkswege:

Kanselarij der Nederlandse Orden

Foto's draagvoorschrift:

BOVOMED onderscheidingen

Datum:

November 2021